

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Nocoj bo predsednik Reagan govoril o stanju ZDA na skupnem zasedanju Kongresa — Po ustavi obvezno poročilo

WASHINGTON, D.C. — Nocoj ob 9. uri bo predsednik Reagan podal svoje po ameriški ustavi obvezno letno poročilo zveznemu kongresu o stanju ZDA. Predsednikov govor nocoj bo trajal pol ure in bo Reagan poudarjal pozitivne uspehe svoje administracije. O iranski zadevi bo Reagan menda zelo kratek, skušal bo v svojem podajanju napraviti vtis, da res obvlada javne zadeve in da je on številka ena v lastni administraciji. Veliko novih iniciativ Reagan ne bo predlagal, zopet bo pa prosil za uvedbo zavarovalniškega načrta za dolgotrajne in za poedince finančno uničujoče oz. katastrofalne bolezni.

Reaganov govor na skupnem zasedanju kongresa bo seveda televiziran, ker želi predsednik neposredno vplivati tudi na ameriško javno mnenje.

Corazon Aquino strla poskus državnega udara s strani del vojske — Tokrat bo vlada ukrepala ostro z zarotniki

MANILA, Fi. — V zadnjih dneh je prišlo do neuspelega poskusa državnega udara. Zarotniki so iz vrst vojske, njihovi poveljniki so menda nezadovoljni s spravljivim stališčem do komunistov predsednice Corazon Aquinove. Zarotniki so zasedli televizijsko postajo in nekatere druge objekte, vendar so vse točke kmalu obkolile sile, zveste vladi. Danes zjutraj poroča predsednica Aquino, da je zarota propadla. Kot kaže, je bil ubit eden od zarotnikov, v vsem streljanju pa je bilo ranjenih 16 vojakov.

Prihodnji ponedeljek bo na Filipinih referendum o osnutku nove, demokratične ustave. Osnutek kritizirajo tako levičarji kot desničarji. Med drugim bi referendum potrdil Aquino kot predsednico Filipinov, nekateri kritiki pa želijo nove predsedniške volitve.

Mihail Gorbačov zopet presenetil z izjavo o demokratizaciji sovjetskega sistema

MOSKVA, ZSSR — V Kremlju zaseda centralni komite sovjetske komunistične partije. Agencija Tass poroča, da je v svojem uvodnem referatu generalni sekretar partije Mihail Gorbačov predlagal omejeno demokratizacijo sovjetskega političnega sistema s tem, da naj bi bilo na volitvah resnično tajno glasovanje, naj bi lahko za določeno mesto, tudi višje, kandidiralo več kot en sam kandidat, in še, da bi lahko kandidirale osebe, ki niso včlanjene v komunistični partiji.

Opazovalci sovjetskih razmer pripisujejo precej pomembnosti temu zasedanju centralnega komiteja. Poudarjajo, da je bilo zasedanje že dalj časa odloženo. Vzrok temu naj bi bile trenje v najvišjem partijskem vodstvu. V svojih govorih Gorbačov stalno poudarja npr., da njegovim pobudam nasprotujejo nazadnjaški elementi. Analitiki so ponovno opazili tudi, da so bili Gorbačovovi govori celo cenzurirani, ko so bili objavljeni v tisku. Nekateri komentatorji menijo, da utegne priti do nekaterih sprememb v partijskem vrhu, ako je zbral Gorbačov dovolj podpore za odstranitev tistih, ki mu delajo težave.

Druga pobuda, ki je pred nedavnim presenetila opazovalce sovjetskih razmer, je bilo povabilo nekaterim znanim baletnim plesalcem in drugim kulturnikom, ki so emigrirali na Zahod, naj se vrnejo v ZSSR kot gostje in nastopajo pred sovjetsko publiko.

Povabljeni se še niso odločili, ali bodo sprejeli povabilo.

Reagan: Amerikanci v Libanonu so prezrti svarila, naj to deželo zapustijo — V zadnjih dneh ugrabljenih več tujcev

WASHINGTON, D.C. — Včeraj je predsednik Reagan obsodil najnovejše primere, ko teroristi v Libanonu ugrabljujejo tujce. Med žrtvami teh akcij so trije ameriški državljani, profesorji na bejrutski univerzi. Tako je rokah muslimanskih skrajnežev v Libanonu vsaj 8 Amerikancev in še 20 drugih tujcev. V svoji izjavi je Reagan rekel tudi, da so Amerikanci, ki so še v Libanonu kot privavniki, ignorirali nasvete ameriške vlade, naj deželo zapustijo. Ko so sedaj ugrabljeni, ne morejo pričakovati, da jih bodo mogle ZDA rešiti.

Posredovalec Terry Waite v hišnem priporu

Minil je že teden dni, ko se v javnosti ni pojavil Terry Waite, posredovalec angleške anglikanske cerkve, ki se je pogajal s muslimanskimi ugrabitelji vsaj dveh ameriških državljanov o izpustitvi le-teh. Po najnovejših sicer nepotrjenih vesteh, naj bi njegovi sobesedniki za Waitea odredili hišni pripor. Pred izpustitvijo, je bil Waite sam izrazil bojazen, da utegne postati ugrabljenec tudi on. Morda se je to sedaj zgodilo.

Sandinisti bodo izpustili priprtega vohuna Sama Halla, brata ohijskega kongresnika, iz človečanskih razlogov

WASHINGTON, D.C. — Nikaragva bo v kratkem brezpogojno izpustila in izgnala 49 let starega Sama Halla, ki je bil aretiran 12. decembra lani v bližini vojaškega letališča. Hall je na tiskovni konferenci priznal, da je bil vohun, čeprav je ameriška vlada takoj zanikala, da bi bil v njeni službi. Kot vzrok za Hallovo izpustitev so Nikaragvejci navedli dejstvo, da ima Hall bolezen, ki je ni mogoče zdraviti v Nikaragvi. Iz človečanskih razlogov se naj bi sandinistična vlada torej odločila, da bo Halla izročila njegovemu bratu, ohijskemu kongresniku Tonyju Hallu iz Daytona, ki bo prišel v Managvo po svojega brata.

— Kratke vesti —

Kuvajt — Včeraj se je začelo zasedanje Islamske konference, organizacije, ki ima 46 članov-držav. Navzoči so voditelji 21 teh držav. Predvsem se bo konferenca zanimala za posredovanje v iransko-iraški vojni. To bo pa težko, ker Iran zasedanje bojkotira. Iranci menijo, da Kuvejt podpira Irak v vojni. V iranski odsotnosti bo iranske interese zastopala Sirija. Navzoč je egipčanski predsednik Hosni Mubarak. To je prvič od l. 1979, ko je Egipt podpisal ločeno mirovno pogodbo z Izraelom, da je ta država dobrodošla na katerem zasedanju Islamske konference.

Bonn, ZRN — Na splošnih parlamentarnih volitvah je vladajoča koalicija zmagala, vendar je krščansko demokratska stranka v odstotkih dokaj nazadovala. Največ so napredovali t. im. »zeleni«, ki so dobili 8,3% vseh glasov, l. 1983 pa le 5,6%. Svobodni demokrati, ki skupaj s krščanskimi demokrati tvorijo sedanjo vlado, so tudi napredovali, tako bo imela koalicija zanesljivo večino tudi v novem parlamentu. Socialisti so malce nazadovali in nekateri opazovalci političnih razmer v Nemčiji že govorijo o prihajajoči koaliciji med socialisti in zeleni. Willy Brandt, načelnik socialistične stranke, je rekel že pred volitvami, da se bo upokojil.

Iz Clevelanda in okolice

Iz bolnišnice—

Naša uslužbenka Mary Panonis se je vrnila domov iz bolnišnice. Okrevanje bo pa trajalo precej časa in tako še ne vemo, kdaj bo mogla zopet priti v pisarno. Zelo jo pogrešamo mi kot tudi naše stranke.

Oktet ni prišel—

Pretekli petek smo omenili možnost, da bi gostoval v našem mestu slovenski oktet iz Ljubljane. Ker je bilo vreme nenaklonjeno, oktet pa bi moral menda že včeraj nastopiti nekje v Kentuckyju, so se peveci odločili, da v Cleveland ne bodo prišli.

Umrla—

V zadnjem bulletinu svetovidske fare smo opazili vest, da je pred kratkim umrla v Provincialni hiši sr. Alda SND. Rajna sestra je učila v svetovidski šoli od l. 1954 do 1966.

Na letni seji—

Preteklo nedeljo popoldne je imela Slovenska čitalnica v SND na St. Clair Ave. svojo letno sejo. Ponovno je bil izvoljen dosedanji odbor: dr. Rudolph M. Susel, preds.; Joseph Valencic, podpreds.; Franc Kovačič, tajnik, blagajnik in knjižničar; Vili Zadnikar, zapisnikar. Čitalnica je odprta vsako nedeljo dopoldne ob 10., ali pa se lahko zmenite s knjižničarjem za drugi, primernejši čas.

Razstava in predavanje—

V nedeljo, 8. februarja, bo v SND na St. Clair Ave. o Primožu Trubarju predaval v angleščini dr. Jaro Dolar iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. V Mural Art Gallery na St. Clair Ave. bo pa razstava z reprodukcijami glavnih strani Trubarjevih knjig in knjig o Trubarju, ki jih lastuje NUK. O vsem tem bomo še podrobneje poročali, znanjajte pa 8. februar za to predavanje in razstavo.

Ali se zanimate—

Gospodinje, ki bi rade kaj zaslužile kar doma, ali pa društva, ki želijo svojo blagajno obogatiti, naj se zanimajo za to možnost in pokličejo za vse podrobnosti tel. št. 291-4829.

Novi grobovi

John W. Simko

V nedeljo, 25. januarja, je umrl John W. Simko, vdovec po Margaret, roj. Bolha, oče Audrey Jean Knopp, brat Mary, Ann Simek, Michaela, Helen Skiba in Margaret Latzko. Pogreb bo iz Brickmanovega zavoda na 21900 Euclid Ave. jutri, v sredo, v cerkev Our Lady of Peace na E. 126 St. in Shaker. Na mrtvaškem odru bo nocoj od 7. do 9.

Lepo praznovanje—

Preteklo soboto je Baragov dom praznoval svojo 30-letnico z večerjo, programom in plesom v avditoriju Sv. Vida. Bil je res lep večer, o njem obširneje poročamo na str. 2 in 3.

LILJA ima sejo—

Dramatsko društvo Lilija vabi vse člane na sejo v ponedeljek, 2. februarja, ob 8. uri zvečer v Slovenskem domu na Holmes Ave.

Skupno sv. obhajilo—

Oltarno društvo sv. Vida bo imelo skupno sv. obhajilo to nedeljo, 1. feb., pri osmi sv. maši. Ob 1.30 pop. bo sestanek v društveni sobi.

Oltarno društvo pri Mariji Vnebovzeti bo tudi imelo skupno sv. obhajilo to nedeljo pri osmi sv. maši. Ob 1.30 bodo molitve z blagoslovom, sledil bo sestanek.

Počastitev—

Pretekli četrtek je bil sprejem, ki ga je priredil jugoslovanski konzul Ivo Vajgl, in na katerem je prejel clevelandski odvetnik Charles Ipavec odlikovanje »Red jugoslovanske zastave z zlato zvezdo«. Odlikovanje je podelilo predsedstvo SFRJ. O g. Ipavcu je napisala članek v angleščini v letošnjem Koledarju SIM Meta Vajgl. Charles Ipavec je odvetnik v privatni praksi v našem mestu in je bil aktiven med drugim pri Federaciji slovenskih narodnih domov.

V tiskovni sklad—

Dr. Valentin Meršol, Chagrin Falls, O., je daroval \$33 v naš tiskovni sklad.

Dr. Leopold Šeme, Olympia Fields, Ill. je našemu listu poklonil \$25.

Društvo Lucky Stars št. 61 ADZ je naš sklad tudi obogatil s \$25.

Srnjakovo kosilo—

Vsako leto sponzorira župnija Marija Vnebovzeta srnjakovo kosilo, znano kot »Veni-son - Chicken Dinner«, katerega prebitek je darovan Slovenskemu domu za ostarele. Letos bo to kosilo v nedeljo, 1. marca, od 3. do 5. pop. v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. Cena temu vedno izvrstnemu kosilu je za današnji čas res več kot ugodna — odšteli boste le \$8.- na osebo. Vstopnice imamo tudi v naši pisarni.

VREME

Deloma sončno danes z najvišjo temperaturo okoli 25° F. Pretežno oblačno jutri z možnostjo naletavanja snega. Najvišja temperatura okoli 29° F. V četrtek oblačno, zopet z možnostjo snega. Najvišja temperatura okoli 30° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 024100)

James V. Debevec - Publisher, English editor

Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche

AMERICAN HOME SLOVENIAN OF THE YEAR 1987 - PAUL KOSIR

NAROCNINA:

Združene države:

\$33 na leto; \$18 za 6 mesecev; \$15 za 3 mesece

Kanada:

\$42 na leto; \$27 za 6 mesecev; \$17 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$45 na leto; za petkovo izdajo \$25

Petkova AD (letna): ZDA: \$18; Kanada: \$22;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$25

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$33.00 - year; \$18.00 - 6 mos.; \$15.00 - 3 mos.

Canada:

\$42.00 - year; \$27.00 - 6 mos.; \$17.00 - 3 mos.

Foreign:

\$45.00 per year; \$25 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$18.00 - year; Canada: \$22.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home

6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published every Tuesday and Friday except the first 2 weeks in July and the week after Christmas.

No. 7 Tuesday, January 27, 1987

Komentar

Narodnost in državljanstvo

Glede narodnosti in državljanstva prevladuje ponekod velika zmešnjava. To se še posebej opaža v deželah zahodne poloble od severnega do južnega tečaja. Pojma se pogosto istovetita in večkrat prvega podredijo drugemu.

Če nekdo nima jasnega pojma, kaj je narod in narodnost, ga prav tako ne more imeti o državi in državljanstvu. Pojma sta vzporedna in se nikoli ne križata, upoštevajoč, da sta narod in narodnost vedno na prvem mestu. Če o tem ni jasnosti v zakonodajnih zbornicah in izvršilni oblasti, lahko pride do zmešnjave, da se Bog usmili.

Pripadnik določenega naroda ima dotično narodnost. Za vsakega je božji dar in se je nihče ni sam izbral. Je izraz božje volje, izhaja iz obljub, ki jih je Bog dal Noetovim sinovom in očaku Abrahamu. Vsled tega narod nima korenin v pozitivnem pravu, a je po svojem antičnem značaju subjekt pravic, med katere je vključena tudi pravica do lastne države, kljub temu, da je duhovno občestvo, ki temelji na duhovni sorodnosti, zavestni povezanosti, tradiciji, jeziku, lastni kulturni rasti in prirojeni nesebični ljubezni.

Država je politična družba, tvarne narave, nastane na osnovah pozitivnega prava, morda revolucionarnih podvigov in plebiscitarnih odločitev. S pomočjo pozitivnega prava, oboroženih sil in mednarodnega priznanja izvaja oblast na določenem prostoru. Skrbi za varno blagostanje prebivalcev in izobrazbo. Izobrazbe se pa ne more istovetiti s kulturo, ker je samo v pomoč kulturni rasti.

Že stari Grki so razlikovali med narodnostjo in državljanstvom. Imeli so več političnih skupnosti (polis), a so bili vsi pripadniki enega naroda (ethnos), imeli isto narodnost (ethnotés), vsi so bili Hellénoi. Tudi do naših dni v tem pogledu ni prišlo in ne more priti do nobenih sprememb ter se državljanstvo ne more istovetiti z narodnostjo, kot je to hotela francoska revolucija ob koncu 18. stoletja.

Narod ne nastane v enem dnevu, je rekel že prerok Izaija. Etnogeneza, rojstvo naroda traja več stoletij. Nasprotno pa država lahko nastane v enem dnevu in prav tako je lahko v enem dnevu ni več. Z izginitvijo ali razpadom države pa ne pomeni uničenje, konec naroda. Tuja zasedba in razkosanje slovenske zemlje med drugo svetovno vojno nam je lahko najnovejši dokaz. Okupator je uničil državno tvorbo, ni pa mogel uničiti naroda. Tudi če bi z genocidom in prisilnim izgnanstvom hotel dati narodu smrtni udarec, bi mu ne uspelo, ker bi še stoletja pričala, da je bil in živel narod, ki je postal žrtev zločina.

Narodnost je človeku darovana za vse življenje. Se ji ne more odpovedati, je za zmeraj. Tudi če jo izganja z burklami, se vedno povrne v človekovo duševnost in zavest. Lahko pa jo zataji. Tudi s tem je še ni odpravil. Ponovno, posebej še na starost se vrača, zatajitev grize in peče v vesti.

Državljanstvo podeljuje državna bolast, a ga lahko tudi odvzame, državljan izžene. Tudi državljan se lahko državljanstvu odpove, ga zamenja, kolikokrat hoče, če vendar po

Iz Newyorške prosvete

Dež, sneg in poledenele ceste in ulice niso zadržale naših prosvetarjev, da bi ne prišli k maši, po njej pa k prosvetni uri. Hoditi in voziti je bilo nevarno. Samo najbolj oddaljeni so morali ostati doma. Tako se je na primer Stalzerjeva družina 5 oseb iz Danbury, Conn., ki je 65 milj od New Yorka, že odpravila na pot, potovala nekaj milj in se vrnila, ker je bila vožnja prenevarna. Prav tako se je godilo nekaterim drugim.

Kljub temu se je dvorana lepo napolnila.

Spored je bil krajši, kakor smo mislili, da bo. Odpadlo je solo petje in vse klavirske točke.

Spored sta začeli Delakovi sestri. Kati je deklamirala pesem »Januar«, Alenka pa recitirala Gregorčičevo »Z Bogom ti planinski svet«. Dokazali sta, da ni slovenščina nobena težava za mladino, ki jo govori doma in hodi v slovensko šolo. Le tako naprej, deklici! Kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš, pravi stari slovenski pregovor.

Nato je Simon Kregar recitiral resnično zgodbo dveh mladih mož »Spreobrnjenje«, slavošpev njunemu pogumu in pripravljenosti riskirati in se žrtvovati vse za dobro svojega bližnjega, ki je v stiski in potreben pomoči.

Mlad poljski letalski inštruktor v Franciji pusti službo in leti s svojim letalom domov, da se bo boril za svojo domovino, če bi bilo to potrebno. Med poletom se je pojavila okvara v motorju. Zasilno je pristal na Dunaju. Ko so motor popravili, je vtihotapil na letalo mladega Žida, ki je bežal pred Gestapom, ga odložil na travniku na Poljskem in mu dal denar za pot do Varšave. Nista se več videla.

Mladi Poljak se je boril kot letalec proti Nemcem v poljski, nato francoski in nazadnje angleški vojski. Nazadnje ga je sestrelilo nemško letalo in je zasilno pristal na prostoru poleg velike bolnice. Ko so ga našli, je bil v nezavesti. Počila

svetu njegovi prošnji ugodijo.

Na zahodni polobli, kjer se nahaja precej slovenskih izseljencev in emigrantov, so narodi samo prvotni prebivalci tega kontinenta, to je Eskimi, Azteki, Maye, Inki, Gvaranijci, Kože, Mapučiči in še morda kateri poleg tistih, ki so jih osvajalci z nasiljem uničili. Ti so potisnjeni na obronke svoje lastne zemlje in branijo svojo narodno bitnost tudi za ceno analfabetizma. Belopoltni osvajalci in priseljenci še niso narodi, so še na začetku svoje etnogeneze. Da dosežejo narodno bitnost, ustvarijo narodno dušo, potrebujejo še stoletja. Dosedaj so samo še heterogene ljudske skupnosti. Nekateri še nimajo niti svojega imena, npr. prebivalci Združenih držav. Amerikanci so namreč vsi prebivalci, ki živijo na tem kontinentu. In ni izgledov, da bodo kdaj v bodočnosti en sam narod.

Po povedanem se nam čisto naravno postavlja vprašanje, kaj so po narodnosti sinovi in hčere slovenskih izseljencev in emigrantov, ki živijo v deželah, kjer je etnogeneza ljudstev, ki bi naj bili bodoči narodi, še v povdih? Jus soli določa samo o državljanstvu in nič o narodnosti. Tudi prvi rod, ki je prevzel državljanstvo dežele, kjer se je naselil, se s tem ni odpovedal svoji narodnosti, zato jo po naravni logiki preda drugi in ta naslednji. Ta predaja je naravna, zavestna in odgovorna, v našem primeru vežana z dolžnostjo, da se potomcem pove, da so Slovenci, a državljanji dežele, v kateri živijo. Ni naravno potiskati ali porivati mladega človeka iz višjega na nižje ali

(dalje na str. 4)

Baragov dom slavil 30-letnico

Posebno priznanje ob 30-letnici Baragovega doma je podelil clevelandski župan George V. Voinovich. V županovi odsotnosti je proklamacijo predsedniku Baragovega doma Stanetu Vidmarju izročil August B. Pust, ki je uslužben v Voinovicchevi pisarni. Na desni na sliki stoji g. Jože Melaher, na levi so pa trije člani pevskega zbora Korotan, ki je sodeloval na programu.

Plesna skupina Kres se je zahvalila Baragovemu domu za vso pomoč in sodelovanje s posebno plaketo, ki sta jo izročila predsednica Kresa Vera Maršič in Joe Gaser. V imenu Baragovega doma se zahvaljuje Jože Melaher.

mu je lobanja.

Ko se je zbudil, je stal ob postelji tisti Žid, ki ga je on rešil na Dunaju. Iz Varšave je pobegnil v Anglijo, tam končal medicino in se specializiral za kirurga. Ko je čital v časopisih o usodi pilotovega letala, je takoj pohitel v tisto bolnišnico in pilota operiral. Operacija se je posrečila, rešil mu je življenje.

Rimski pregovor: »Fortes fortuna adiuvat« (hrabrim pomaga sreča) še vedno velja!

Med odmorom smo častitali vsem Tončkam in Tonetom.

Drugi del sporeda so otvorile Vodlanove punčke. Dekla-

mirale so »Bele snežinke« in nato skupaj s Sandi Zupan zapele pesem »Sem deklica mlada...« Spremljal jih je na klavirju Jerry Zupan, dirigirala pa Vodlanova mamica. Prav prisrčna točka!

Škoda, da ni mogla biti med nami tista Slovenka, ki je v New Yorku na obisku in je na prejšnji uri jokala od sreče, ko je slišala Zupančiča Andreja in sestro Inge deklamirati v lepi slovenščini. Tokrat bi bila še bolj vesela, ker so vse nastopajoče deklice še v otroških letih in njihova slovenščina odlična.

Tone Jenko je recitiral Finžgarjevo zgodbo »Pajčevina bi me držala«, ki opisuje, kako so starši pred več kot 100 leti znali vzgajati otroke in kako so jih ti ubogali.

Zaključil je uro Jerry Zupan z recitacijo 12 zapovedi za mladino. Recitiral je v angleškem jeziku. Slovenski tekst se je izgubil.

V Sloveniji je umrla naša faranka in zvesta obiskovalka naših ur Ana Glad. V maju se je nameravala vrniti v New York, svoje rodno mesto. Zdaj se bo vrnilo samo njeno truplo. Hotela je biti pokopana v grobnico poleg svojega moža. Molitve za pokojno bodo 30. januarja v pogrebem zavodu Geis v Ridgewoodu, naslednje jutro bo pogreb.

Gospa je bila izredno prijazna in vesele narave. Kadar koli sem jo srečal, je bil na njenem obrazu smeh. Bog ji daj večni mir!

Dr. Zdravko Kalan

Baragov dom v Clevelandu obhajal 30-letnico

CLEVELAND, O. — Preteklo soboto zvečer se je v avditoriju pri Sv. Vidu zbralo več kot 300 rojakov in rojakinj, ki so na lep način praznovali 30-letnico Baragovega doma v Clevelandu. Prireditve se je pričela s sicer pričakovano zamudo, vendar je bila večerja zelo dobra. Ker so prireditelji upali, da bo clevelandski župan George V. Voinovich držal besedo in se s svojo ženo Janet udeležil vsaj programa, se je tudi ta del večera pričel z zamudo. G. Jože Melaher, ki je bil povezovalac programa, je prebral lepo opravičilo škofa A. Edwarda Pevca, ki se prireditve ni mogel udeležiti.

Zaradi vremena se praznovanja ni mogel udeležiti bivši ohijski zvezni senator Frank J. Lausche. Ko so začeli večerjo deliti, je vodil začetno molitev č.g. Jože Božnar, zupnik pri Sv. Vidu.

Navzočim se je za udeležbo in dosedanja podpora Baragovemu domu zahvalil predsednik odbora Baragovega doma g. Stane Vidmar. Glavni govornik je bil bivši urednik Ameriške Domovine in eden od ustanoviteljev Baragovega doma, prof. Vinko Lipovec, ki je pojasnil vzroke za ustanovitev Baragovega doma ter omenil nekatere organizacije in poedince, ki so pri tem igrali veliko vlogo. Govor objavljamo v celoti spodaj.

Sledil je kulturni del programa, na katerem je nastopila odlična skupina Kresovih plesalcev in plesalk, trije člani iz skupine Mladih harmonikarjev, končno pa pevski zbor Korotan, pod vodstvom g. Rudija Kneza. V odsotnosti župana Voinovicha je v njegovem imenu navzoče nagovoril asistent v Voinovichevi pisarni August B. Pust, ki je predsedniku Vidmarju izročil posebno proklamacijo, v katerem župan čestita Baragovemu domu ob svoji 30-letnici. V imenu Kresa je spregovorila v zelo lepi in tekoči slovenščini predsednica Vera Maršič ter izročila g. Vidmarju plaketo. Ob koncu programa je govoril g. Jože Melaher in poudarjal, kako lepo je videti toliko mladine navzoče v dvorani. Dejal je, da je praznovanje 30-letnice Baragovega doma dokaz trdnosti stare, a še vedno osrednje slovenske šentklerske naselbine. Bodočnost te naselbine pa je odvisna v usodni meri od nadaljnega obstoja osnovnih stebrov te naselbine, ki so župnija Sv. Vida, Baragov dom, Slovenski narodni dom na St. Clairju in pa Ameriška Domovina. Pozval je rojake in rojakinje, naj podpirajo po možnosti vse te ustanove, kajti brez njih bi slovenska naselbina na Clair Ave. kmalu za vedno usahnila, brez te osrednje slovenske točke v velikem Clevelandu pa bi še hitreje pešale druge slovenske naselbine tega mesta in njegove okolice.

Za zabavo in ples po programu je igral Alpski sekstet. Odboru Baragovega doma in vsem, ki so pomagali pri organiziranju in izvedbi tako lepega praznovanja 30-letnice, naše iskrene čestitke. Na tej strani in na str. 2 je več slik, posnetih na praznovanju. Za slike se zahvalimo g. Jamesu Debevču, lastniku Ameriške Domovine.

Urednik

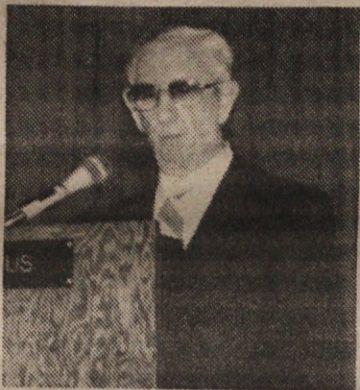
Govor prof. Vinka Lipovca ob 30-letnici Baragovega doma

Ko smo nekaj let po zaključku druge svetovne vojne začeli prihajati v Ameriko Slovenci iz begunskih taborišč v Avstriji in Italiji ter bivši jetniki koncentracijskih taborišč v Nemčiji, se nas je v kratkem času nabralo kar precejšnje število v Clevelandu in njegovi okolici. Potrebe vsakdanjega življenja, navajenost na družabno življenje, kulturno, društveno in narodno delovanje so nas gnali k iskanju primerne prostora za sestajanje, skupno iskanje rešitev vsakodnevnih vprašanj, izmenjavo misli in skušenj, pa tudi za običajen domač, sproščen razgovor in razvedrilo.

V narodnih domovih, devet smo jih imeli Slovenci tedaj v našem mestu, med njimi mogočnega in prostornega na St. Clair Avenue, »novi« ni smo bili dobrodošli. Skromno zatočišče smo dobili v Slovenski pisarni Lige ameriških katoliških Slovencev na Glass Avenue, v mali dvorani pod šolo sv. Vida in v nekaterih privatnih prostorih.

Novi, ki smo pretežno zapustili svojo domovino, oziroma se vanjo nismo vrnili, ko smo bili osvobojeni iz nacističnih koncentracijskih taborišč, ker se nismo hoteli ukloniti komunističnemu nasilju, smo z izjemo v delu katoliških rojakov našli na splošno med slovenskimi starimi naseljenci malo razumevanja. Naši pogledi na svet, narod, kulturo in svobodo in še posebej na razmere v Sloveniji so bili v tistih letih preveč različni. Tako je razumljivo, da smo se najboljše počutili, kadar smo bili sami s seboj.

V takih razmerah smo se pokojni msgr. Matija Škerbec, pokojni Franc Sever, pokojni Jakob Žakelj, ing. Bogo Sluga in še nekateri začeli vnmati za

Prof. Vinko Lipovec

lasten dom. Po nekaj razgovorih in posvetih je bila v Columbusu vložena prošnja za dovoljenje za organiziranje korporacije "Baragov dom". Za tako ime smo se odločili v globokem spoštovanju gorečega katoliškega misijonarja Fridrika Barage, ki je sto let preje z besedo in zgledom širil in utrjeval Kristusov nauk v krajih ob Gornjem jezeru. Prosili smo ga, naj blagoslovi in pri Bogu prosi za uspeh našega dela.

Ko je dovoljenje prišlo, je bil 6. oktobra 1956 v Slovenski pisarni ustanovni občni zbor nove korporacije. Pokojni Ivan Avsenek je na njem predložil sledeče rojake in rojakinje v prvi odbor: Vinko Lipovec, Matt Intihar, Frank Jakšič, Ferdo Gospodarič, Ivanka Pograjec, Matija Grdadolnik, Tone Nemeč, Alojzij Hribar, Tone Jeglič, Edmund Turk, Jakob Žakelj in Marija Ošaben. Vsi so bili soglasno izvoljeni. Na prvi seji novega odbora je bil izvoljen za predsednika Frank Jakšič, za tajnico pa Ivanka Pograjec.

Korporacija Baragov dom si je postavila za enega glavnih ciljev povezovanje starih in novih slovenskih katoliških naseljencev, ki naj bi omogočilo uspešno sodelovanje na

vseh poljih slovenskega narodnega, društvenega, družabnega in kulturnega življenja. Ta svoj smoter je poudarila s tem, da je v svoj prvi redni odbor izvolila ugledne stare naseljenke Franka Jakšiča, Matta Intiharja in Edmunda Turka, pionirja slovenskega katoliškega naseljenstva v Clevelandu Antona Grdino pa imenovala za častnega predsednika ustanove.

Nova korporacija je kupila Blatnikovo hišo sredi slovenske naselbine na St. Clair Avenue skoraj nasproti Slovenskega narodnega doma in jo preuredila za svoje potrebe po načrtu arhitekta G. Voinovicha, očeta sedanjega župana Clevelanda. Nove prostore je blagoslovil in posvetil njihovemu namenu pokojni ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, begunec med begunci.

Baragov dom je bil v prvem desetletju svojega obstoja središče živahne društvene, kulturne in narodne dejavnosti, pa tudi družabnosti. V njem so imeli svoje seje in vaje pevski zbor Korotan in Slavčki, igralska družina Slovenski oder, Šahovski klub, Baragova prosveta in Družabni klub. Vse te skupine so bile polne življenja, podjetnosti in delovne vneme. Baragova prosveta je upravljala v domu knjižnico, prirejala predavanja, predvajala v zimski dobi kulturne in zabavne filme, organizirala gospodinske tečaje, romanja in pripravljala razne prireditve in nastope, pri katerih sta sodelovala njen fantovski in dekliški odsek. Ta dva je v prvih letih vodil pokojni Ivo Kermavner.

Prvi predsednik in najdelavnejši član Baragove prosvete je bil pokojni prof. Jože Ovse-

(d dalje na str. 4)

TRIDESET PLODOVITIH LET

G. Jože Melaher je spretno vodil program na slovesnem praznovanju 30-letnice Baragovega doma, poleg tega pa igral veliko vlogo v organiziranju in vodenju celotne prireditve.

Med kulturnimi skupinami, ki so nastopile na sobotnem programu, je bil pevski zbor Korotan. Po nastopu je bil zbor nagrajen z navdušenim aplavzom. Spredaj je pevovodja Rudi Knez.

Kresovci so kot vedno odlično zaplesali. Kres ima svoje vaje še vedno v prostorih Baragovega doma.

Zgoraj vidite člane Mladih harmonikarjev, ki so sodelovali preteklo soboto in prispevali k lepemu slovenskemu večeru.

Med navzočimi gosti na praznovanju so bili pri mizi na desni prof. dr. Karl B. Bonutti, č.g. Pavel Krajnik, župnik sv. Cirila in Metoda v Lorainu, in č.g. Jože Simčič iz sv. Vida. Pri g. Simčiču stoji Jože Melaher.

Ha-Hec-Hi- Ho-Humor!

Skuhal ali pogrel MECAN

INTERVJU Z MAK SOM

Slovenski pregovor pravi, S kom se družiš, takšen si. Zato se rad izognem pogostemu srečanju z Maksom, saj mislim, da me je v življenju doletelo že dovolj nesreč in ne bi bilo pametno namenoma izzivati usode. Ampak vseeno je pred kratkim prišlo med nama do srečanja in daljšega razgovora. Obljubil sem mu, da bom nehal pisati o njem, kakor hitro bom našel koga drugega, njemu podobnega, če privoli v ta (zadnji) intervju.

»Kje in kaj delaš, če si zaposlen?«

»Trenutno sem brez zaposlitve.«

»Kaj pa tista učiteljska služba?«

»Je nisem dobil. Nekaj je kriva diskriminacija, nekaj pa tudi dejstvo, da ne obvladam angleščine tako dobro, kot sem prvotno mislil.«

»Zakaj pa ne bi vprašal pri Slovenski sobotni šoli? Mogoče tam rabijo učitelja ali ravnatelja.«

»Saj sem vprašal, ampak tam ti dajo test. Sedem vprašanj, vsako s štirimi različnimi odgovori, od katerih je samo eden pravilen. Za vsak pravilen odgovor dobiš eno točko in če jih imaš šest ali več, so ti vrata odprta.«

»Koliko točk pa si ti dobil?«

»Samo tri, ker te tisti odgovori čisto zmešajo.«

»Kakšna vprašanja pa so bila?«

»Iz zgodovine, zemljepisa, religije...Na, tukaj je kopija testal«

1. Velika evropska država, ki je začela drugo svetovno vojno in bila v njej poražena: Nemčija, Anglija, Poljska, Luxemburg.

2. Kakšne barve kapo je nosila Rdečekapica: Plavo, belo, sivo, rdečo?

3. Približno koliko zapovedi je prejel Mojzes na gori Sion: Sedem, deset, dve, eno?

4. Kdo je bil oče Zebedejevih sinov: Abraham, Nebukodonozor, Abel, Zebedej?

5. Iz česa je narejen srebrni dolar: Iz železa, srebra, bakra, lesa?

6. Kdo je pokopan v Leninovem grobu: Stalin, Lenin, Trocky, Molotov?

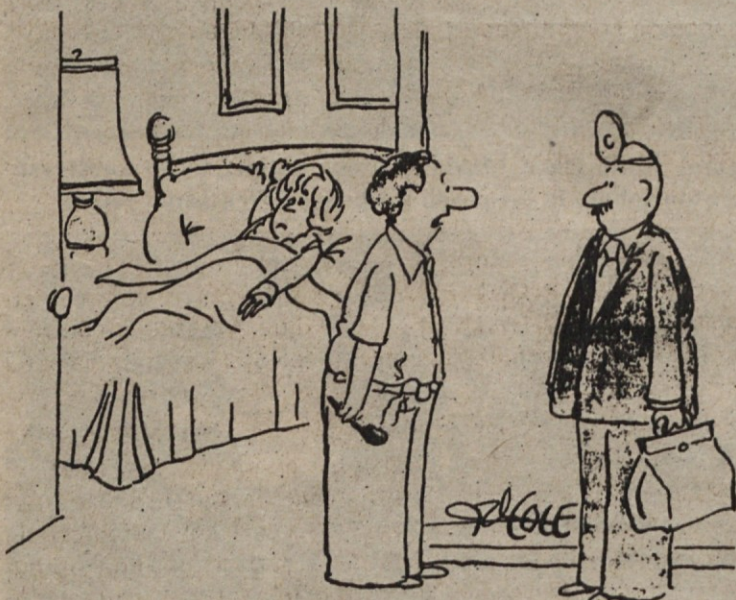
7. Ob kateri uri je NEWS AT ELEVEN na televiziji: Ob šestih, treh, enajstih, polnoči?

Zaman sem skušal ugotoviti, katera tri vprašanja je odgovoril pravilno, ker tudi Maks sam ni vedel. Pa to tudi ni važno. Važno je le, da je poskušal, pa če tudi ni uspel.

»Kdor poskuša nekaj narediti in mu ne uspe, je še vedno na boljšem kot tisti, kdor ne poskuša nič narediti in mu uspe,« sem ga tolažil. Ni me razumel, nasmehnil pa se je vseeno, ker je mislil, da sem spet povedal kak hec.

Neki enajstletni fant, ki je bil po vsej vasi znan kot zelo navihan, je nekega dne nadlegoval kovača pri delu in kar naprej nekaj sitnaril. Kovaču je bilo končno tega dovolj in je fantinu pomolil pod nos kos razbeljenega železa. Toda fant se ni nič ustrašil, ampak je pogledal vroče železo in rekel kovaču: »Če mi daste en dolar, ga polžem.«

Kovač je vzela iz žepa en dolar. Brez besede vzame fant dolar, ga polže, spravi v žep in žvižgajoč hitrih korakov izgine

»Gospod zdravnik, kako dolgo še?«

»Kako dolgo še kaj?«

»Kako dolgo še si bom moral sam kuhati in prati?«

Univ. prof. Jože Velikonja

Seattle, Washington

SLOVENSKI KULTURNI PROSTORI

Ta članek je izšel v Koledarju 1986 Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Ur. A.D.

Slovenski kulturni prostor ustvarjajo slovenski ljudje z uveljavljanjem slovenske kulture. Ta prostor ni po zakonu predpisana oblika, ki bi jo kot lojalni državljani kakršnekoli države morali sprejeti in se z definicijo, ki jo predpisujejo ustavne določbe, tudi zadovoljiti.

Ker slovenski kulturni prostor ustvarjajo in ohranjajo ljudje, zato je prisotnost in delovanje ljudi tisti pogoj, brez katerega o tem prostoru ne moremo govoriti. Sodobni razgovori so se premaknili od poudarka na slovensko kulturno družbo ali občestvo na poudarek kulturnega prostora, morda iz bojazni, da bi zahteva po družbeni enotnosti bila za koga nesprijemljiva.

Sodobna tehnologija omo-

Govor prof. Lipovca

(Nadaljevanje s str. 3)

nik, glavni predavatelj so bili pokojni pisatelj Karel Mauser, urednik AD prof. Vinko Lipovec, akad. kipar France Gorše, ing. Franček Gorenšek ter zdravnik dr. Maks Rak. V njenem okviru so veliko delali pokojni Jakob Žakelj, dolgoletni podpredsednik Baragovega doma, njegov upravnik in duša vsega dela in življenja v njem, ing. Bogo Sluga, pokojni dr. Vinko Vovk in njegova žena ga. Eda, ki se je posebej posvečala gojenju in učenju narodnih plesov v okviru mladinskega društva Kres, Janez Ovsenik, dolgoletni tajnik Baragovega doma, pokojni Franc Sfiligoj, Breda Osenar, Majda Avsenek, Zina Velikonja, Stane Mrva, Janez Varšek, Tone in Vida Oblak, Lojze Bajec, Franc Rihtar ter njegovi fantje in dekleta.

Ob 30-letnici Baragovega doma mirno lahko rečemo, da je ta uspešno služil postavljenim ciljem, izpolnjeval naloge, ki si jih je postavil. Še vedno je pomembno in živo središče slovenstva v Clevelandu. Njegovi prostori so sorazmerno zadovoljivo obiskani in zasedeni, finančno je na trdnih nogah ter znotraj in zunaj v primerno dobrem stanju. V njem še vedno uspešno deluje Slovenska pisarna, v njem ima še vedno več društev in skupin svoje redne seje, sestanke, vaje in predavanja, klubovi prostori pa služijo za shajanje, kramljanje in družabnost.

Baragovemu domu čestitamo k njegovi 30-letnici in mu želimo, da bi v četrtem desetletju svojega obstoja ostal živo središče slovenske narodne, društvene in kulturne dejavnosti, pa tudi družabnosti, da bi uspešno pomagal fari sv. Vida, časopisu Ameriška Domovina in Slovenskemu narodnemu domu ohranjati staro osrednjo naselbino Slovencev v Clevelandu in Ameriški sploh!

goča stike preko razdalj in preprek. Predindustrijska družba je bila navezana na zamudno in počasno potovanje in na tvegano prenašanje kulturnih prvin iz kraja v kraj. Ustvarjen je bil konsolidiran in neprekinjen kulturni prostor, ki ga je bilo sicer mogoče deliti na mozaične krajevne drobce, ki so se vendarle drug drugega dotikali.

Občasne praznine so s časom izginile. Sodobna tehnična sredstva pa omogočajo, da se kulturne aktivnosti in posegi uveljavljajo na oddaljenih teritorialnih koščkih, vendar jih vezi napravljajo za polnovredne člene »enotnega kulturnega prostora«. Ta struktura povezav omogoča, da sprejemamo kot podobo slovenskega kulturnega prostora ne le neprekinjeno slovensko matično ozemlje z neprekinjeno plastjo slovenskih kulturnih ustvarjalcev in odjemalcev, ampak tudi oddaljene, navidez osamljene socialne in teritorialne drobce, dokler so aktivni kot ustvarjalci in odjemalci.

Ta aktivnost bo živa mnogo dalje, če bo povezana z drugimi aktivnimi drobci ali gmotami slovenskega kulturnega sveta. Zato za trdnost slovenskega kulturnega prostora ni bistvena njegova velikost, niti številčnost udeležencev, ampak živost povezanosti.

Pogosto se nam zdi, da mora ta povezanost izhajati iz inštitucij, ki so za ohranjanje slovenskega kulturnega dela poklicane. Ustanove nikdar niso in tudi danes ne morejo izvrševati vseh predvidenih nalog, kajti marsikatera presega odmerjene vloge, ki so si jih ustanove naložile. Marsikatera kulturna dejavnost ostaja zato zunaj okvira obstoječih ustanov, pa četudi bi bile te za izvrševanje usposobljene.

Slovenske kulturne ustanove v matični Sloveniji, v zamejstvu in v zdomstvu so vse omejene v svojih območjih po samosprejetih ali od zunaj postavljenih okvirih. Zato morajo poleg vezi ustanov obstajati tudi vezi med posamezniki, vezi medsebojnega poznavanja, spoštovanja in medsebojne pomoči. Dokler je mogoče ohranjati te vezi preko nevtralnih posredovalnih sredstev, preko pošte, tiskane besede, radijskih valov ali televizijskih podob, je vsebina, ki se preko njih pretaka, mnogo bolj pestra, kot bi bila, če bo ostala navezana le na to, kar ustvar-

jajo ustanove. Sejni zapisniki skupščine Socialistične republike Slovenije so prepričljiv dokaz takih omejenosti.

Enotni kulturni prostor

Enotnost kulturnega prostora ustvarjajo kulturni ustvarjalci. Žive vezi med slovenskimi kulturnimi delavci, kjerkoli naj bi bili, so nujen predpogoj za življenje tega prostora. Zanj so nepomembni ljudje slovenskega biološkega izvora, ki ostajajo sami zase v širokem svetu in niso s slovenskim svetom povezani ne kot ustvarjalci, ne kot prejemniki slovenskih kulturnih stvaritev. Biološko pokolenje ne napravi človeka Slovenca, Nemca, Italijana ali Argentinca. Zgodovinskih dokazov o sprejeti kulturnosti, ki je drugačna kot biološko pokolenje, je obilo med Slovenci in neslovinci.

Slovenstvo je mogoče gojiti v matični Sloveniji brez dodatnih naporov. Obdan od slovenskega sveta slovenski človek živi in dela slovensko. V zamejstvu ta enostavnost izgine. Kulturni ustvarjalec kot tudi odjemalec stoji pred odločitvijo, naj se nasloni na slovenske ali neslovenske prvine. Biološko pokolenje ni zadostno, da v zamejstvu živeči človek slovenskega rodu ostane del slovenskega kulturnega občestva.

Teža odločitve je ponekod malo pomembna, drugod odločilna in zahtevna: čista materialistična konkretnost lahko nagne tehtnico na stran, ki se nagiba k sprejetju neslovenske kulturnosti, ker vsaj na zunaj odpira vrata v širši svet večjih narodov, bodisi nemški svet na severu, bodisi italijanski svet na zahodu. Vendar je danes dovolj jasno, da odločitev za neslovenski svet ne napravi človeka slovenskega izvora avtomatično za polnovrednega člana nemške ali italijanske kulturne skupnosti.

Ostaja torej odločitev: ali sprejeti dodatno težo ohranjanja slovenskih kulturnih prvin in obenem sprejemati sožitje z neslovenskim svetom, to se pravi slediti kulturnemu in socialnemu življenju dveh med seboj prepletajočih se svetov, ali pa oditi v neslovenski svet, za katerega smo le delno sprejemljivi in kjer nas bo slovenska dediščina zadržala ob robu.

Ta izpostavljenost dvojnosti seveda omogoča izredno po-

(dalje na str. 6)

Narodnost in državljanstvo

(Nadaljevanje s str. 2)

tja, kjer je še vse v povojih. Mladi, duševno uravnovešen človek, ki pravilno pojmuje narodnost in državljanstvo, lahko svojo posebnostjo veliko pomaga k etnogenezi novega naroda in bogati s prejeto kulturno dediščino. Bodoči narodi bodo nujno, ko pride čas, sinteza kulturnega bogastva vseh, ki so skozi stoletja živeli na njihovem življenjskem prostoru.

Prehod iz ene narodnosti v drugo, če ta druga še obstaja, je počasen, traja več generacij. Nasilje je pa zločin. Narodne manjšine pa imajo časovno neomejeno pravico do svoje narodne samobitnosti, ker živijo na lastni zemlji.

Avugust Horvat
(Svob. Slov., 15.1.1987)

Kanadska Domovina

KAJ NAM OBETA NOVO LETO 1987?

TORONTO, Ont. - Z zadnjim decembrom je staro leto postalo del zgodovine. Kateri dogodki, ki so se v lanskem letu zgodili, bodo ohranili zgodovinsko važnost, je danes težko ugotavljati, ker se bodo njih posledice čutile šele v teku prihodnjih let. In še ne vemo, ali bodo ti dogodki pozitivno ali negativno vplivali na ves nadaljni razvoj.

Vsak dogodek, vsak nov pojav v zgodovinskem razvoju človeštva prinese s seboj tudi nove probleme. Ti problemi postajajo vse bolj zapleteni in zavozlani, čimbolj človek na znanstvenem in tehnološkem področju napreduje. Etično-moralna vprašanja, ki naj bi bila osnovna podlaga vsemu človeškemu prizadevanju, so v tekmi z znanstvenimi odkritji in s hitrim tehnološkim napredkom ostali zadaj, ker pri tem znanstvenem napredku človek ni vzporedno s tehnologijo tudi duhovno napredoval. Prav zaradi tega danes izgublja kontrolo nad urejeno družbo, ki naj bi mu zagotovila njegovo človeško dostojanstvo, njegove pravice in zdravo moralno rast.

Za zdravo rast je nadvse važna tudi politična struktura, kajti v njenem okviru se ta razvoj vrši in napreduje, ali pa se ga ovira. Danes je že zgodovinsko dokazano, da marksistična politična ekonomija, ko jo je Lenin uveljavil v Sovjetski zvezi po zmagi boljševiške revolucije, ne uspeva. Dokazov za to je veliko. Jugoslavija, ki so jo titovci po svoji stalinistični revoluciji oblikovali po istem sovjetskem kopitu, je lep vzgled tega neuspeha. Nadalje se je to izkazalo tudi v Kitajski, Severni Koreji, na Kubi, v Vietnamu, Etiopiji, Nikaragvi in drugih deželah na afriškem kontinentu.

Marx, ki je hotel s svojim dialektičnim materializmom preobraziti svet, je sicer do neke mere uspel, toda v zelo negativnem smislu. (V svobodnem svetu se še najde koristna budala, ki verujejo v njegov utopijski marksizem, in ki mislijo, da je v marksizmu-leninizmu odrešenje sveta in vseh naših socialnih, gospodarskih in političnih vprašanj.)

Nedavno sem bral v *Novi reviji* (št. 52/53, 1986), ki izhaja v Ljubljani, daljšo razpravo Jožeta Pučnika z naslovom: »O jugoslovanski krizi« in s podnaslovom: »Oligarhija ali infrastruktura?«

Jože Pučnik že v drugem odstavku takole piše:

»O splošni družbeni krizi (torej ni samo gospodarska, op. moja) v Jugoslaviji je mogoče razpravljati s treh vidikov: O odnosih med narodi, o ekonomskem sistemu in o političnem sistemu. Ker imamo tipično leninistični model družbe, je s tem določena tudi

hierarhija teh problemov. Tako problem med narodi, kakor tudi problem ekonomskega sistema, saj so vse ostale družbene strukture nesrečno in usodno odvisne od njega. Hierarhični mehanizmi razdelitve moči, ki delujejo strogo enosmerno, so izrazito leninistični, prepredajo vsa področja življenja in blokirajo sleherno modernizacijo. Vzroke za družbeno krizo v Jugoslaviji je treba iskati prav v značilnih strukturah leninizma.«

Z drugo — in vsakemu preprostemu človeku doumljivo — besedo, je v zgornjem odstavku zapisano, da marksizem-leninizem ne odgovarja potrebam za zdrav družbeni razvoj, ker je v svojem bistvu diktatorski in zaradi svojega ideološkega monizma ne more dopustiti razmah evolucijske miselnosti, ker bi to znalo privedi do pluralizma v narodno-politični strukturi in seveda s tem žalostni konec komunističnemu sistemu, ki se je povsod, kjer danes vlada, povzpela na oblast z nasiljem in množičnimi pomori svojih političnih in ideoloških nasprotnikov.

Z odvzetjem osebne in skupne narodne svobode, z uvedbo državnega ateizma in raznarodovanja, je s tem človeku odvzeta tudi iniciativa in tiste moralne sile, ki so nujno potrebne za zdravo rast in vesplošen napredek. Človek

BERTL JE UMRL

TORONTO, Ont. - Pod tem imenom smo vsi poznali Engelberta Markoviča, ki se mu je 2. januarja letos izteklo njegovo plodovito življenje. Rodil se je leta 1903 v Št. Vidu pri Stični sredi naše Dolenjske na srednje veliki kmetiji. Kot civilni begunec je l. 1945 zapustil drago domovino. Po nekaj letih prebivanja na Koroškem v špitalskem taborišču, je našel svojo novo domovino v Kanadi.

Njegova pot v novi deželi se je začela tako kot ostalim takratnim slovenskim priseljencem. Eno leto je odsluževal delovno pogodbo na kmetiji, od tam pa potem odšel na boljše plačano pa še vedno težko delo na železnici.

Kanada se je našemu pokojniku kmalu pokazala v lepši in prijetnejši luči samostojnega podjetnika. Z rojacom Petričem sta ustanovila eno prvih slovenskih industrijskih podjetij za obdelavo cementnih izdelkov. Že dolga leta sem je zaslužno užival pokoj v družbi soproge.

Ženi, otrokom in vsem sorodnikom ob težki izgubi naše iskreno sožalje, Bertlju pa naj Bog nakloni mirno počivati v tujih zemlji daleč od njegove lepe Dolenjske.

V Torontu,
13. jan. 1987
O.M.

namreč ni samo iz mesa in krvi, temveč tudi iz duha. Zanikati to zadnje pomeni zanikati popolnega človeka in ga ponižati v žival, v številko, ki v velikih načrtih Lenina in njegovih naslednikov o »svetovni revoluciji«, pomeni zgolj »cannon fodder« pri uresničevanju tega »velikega ideala«.

Za ta »veliki ideal« Lenina in Stalina se je navduševala tudi jugoslovanska rdeča garda s Titom na čelu, ki je tujo okupacijo Jugoslavije izrabila za že dolgo načrtovano revolucijo, pa jo kamuflirala z vabljivim imenom Osvobodilne fronte, svoja krvava početja pa imenovala Narodnoosvobodilni boj. Kakor morske mimfe v Homerjevi Odiseji so komunisti brenkali na narodno-čustvene strune, da so zvabljali na čer našo ljudstvo, kjer se sedaj potaplja v zameglenem morju in ne ve kam naj bi plaval.

Pred temi rdečimi mimfami je slovenski narod z vso jasnostjo svaril že nadškof Jeglič, pred končnim brodolom pa še posebej škof dr. Gregorij Rožman. Ko danes berem pisanje razumnikov nekdanje OF, se mi zdi, da danes prav isto pobijajo, kar je že škof Rožman grajal in z njim mnogi drugi, ki jugoslovanskemu boljševizmu niso nasedli. Škoda, da jih je vzelo štirideset let, da so prišli vsaj do delnega spoznanja. Morda bi ne bilo Roga, Golega otoka, zrežiranih procesov in političnih pripornikov, če bi takrat bolj prisluhnili svarilu duhovnega voditelja škofa Rožmana.

Veliki načrti o »brezrazredni družbi«, o delavskem raju in socialni pravičnosti so se kaj kmalu izjalovili in se razblinili. Iz revolucije se je izcimil »novi razred«, kakor ga imenuje nekdanji revolucionar Milovan Djilas. Oblast je koruptirala vse po vrsti: Od Tita pa do zadnjega predsednika krajevnih odborov. Kopičili so si lastno premoženje, ljudstvu pa so dali napotek: »Znajdi se«.

Tako imajo še danes »prave« in »neprave« oz. »drugorazredne« državljane. O tem sem bral že lani (*Delo*, 28.11.1986) v članku Zdenka Rotarja: »Brez enakopravnosti vernikov ni demokracije«. Torej kljub slovesnemu proglasu OF l. 1941 (v *Slovenskem poročevalcu*) o popolni verski svobodi, se morajo slovenski verniki še vedno po štiridesetih letih boriti za »enakopravnost«.

Za zadnji božič se je menda v tem oziru nekoliko premaknilo z mrtve točke. Oblasti so ljubljanskemu nadškofu dr. Šuštarju dovolile, da je na radiu govoril o božiču, v Cankarjevem domu pa so peli božične pesmi in pri pesmi Sveta noč vsi navzoči to pesem peli stoje. Menda je celo tov. Ciril

(dalje na str. 6)

DOM LIPA

Slovenski starostni dom LIPA na 52 Neilson Drive, Etobicoke, v zahodnem predmestju vlemesta Toronta, dobiva iz tedna v teden popolnejšo obliko. Po desetih in več letih skrbnega, načrtnega pripravljanja in zbiranja potrebnega denarja stoji pred nami moderna, estetsko okusno zgrajena, vsem zahtevam in zakonom oblasti ustrezajoča stavba, ki bo v letu 1987 — če le Bog da in dobro, darežljivo srce slovenskih ljudi — odprla vrata onim, ki težko čakajo domačega prostora v novem domu.

Doma Lipa je slovenska ustanova!

Začetna in vodilna misel postaviti dom počitka ljudem slovenskega porekla je povezana z leti nesebičnega dela, z mnogimi žrtvami časa in denarja ter z dobrodelnostjo slovenske skupnosti. Dom Lipa je naš dom, uspeh naših žrtev in solidarnosti. Ob pogledu na to lepo poslopje ob robu odprte doline, odmaknjeno mestnemu nemiru in šumu, je z zadovoljstvom poplačano vsako dobro delo, ki smo ga storili za Dom Lipa.

Potrebe pa se večajo iz dneva v dan. Denarni viri so se izčrpali. Da ostane Dom Lipa samostojna in samoupravna ustanova, potrebuje za dovršitev in opremo poslopja še precej denarja izven bančnih posojil.

V ta namen pripravlja Odbor Doma Lipa nabiralno kampanjo v začetku leta 1987. Cilj je zbrati dva milijona dolarjev. Odbor prosi obenem tudi za brezobrestna in dolgoročna posojila. Spomnite se te dobrodelne slovenske ustanove v oporokah, ob pogrebih in drugih prilikah, kadar pride v srce dobra misel na bližnjega. Za vsak dar že vnaprej Bog povrni!

Za pojasnila se obrnite na:

739 Brown's Line, Toronto, Ont. M8W 3V7

ali: Lojze Babič

433 Lanor Ave., Toronto, Ont. M8W 2R9

Pridite in obiščite Dom Lipa:

52 Neilson Drive

Etobicoke, Ont. M9C 1V7

Anica Resnik

OB NOVEM LETU

(Kar sledi je napisal kot uvodniški članek za kanadski mesečnik »Božja beseda« (jan. 1987) nov torontski nadškof pomočnik dr. Alojzij Ambrožič. Njegove bistre misli bodo gotovo zanimale tudi bralce našega lista. Ur.)

Pred časom sem listal po januarskih številkah New York Timesa od leta 1933. Med drugim sem iskal poročila o Hitlerjevem prevzemu vlade in oblasti v Nemčiji. Seveda sem jih našel. Uredniki pač niso imeli dogodek za kaj važnega, kajti vesti so bile kratke in površne in niso posredovale niti sledu slutnje, kaj vse Hitler lahko pomeni in prinese Evropi in svetu.

Ponavadi smo slabi preroki, delno zato, ker človeku pač ni dano, da bi jasno videl tisto, kar se še ni zgodilo, predvsem pa zato, ker sedanost gledamo in poznamo zelo površno. Skoro zmeraj je namreč tisto, kar vzbuja veliko pozornost in dviga največ prahu, že na pol poti v preteklost in pozabo. Bodočnost pa se tiho skriva v sedanosti, mirno čakajoč, da pride na vrsto; često je ne opazi niti najbistrejše oko.

Kaj je npr. važno in usodno za bodočnost Slovenije? Dosti se govori in piše o gospodarstvu, o priseljivanju z juga, o nepripravljenosti priseljencev, da bi se asimilirali, o unitarizmu, ki ga najdemo v takih pojavih, kot so učna jedra. Prepričan pa sem, da je za Slovence mnogo usodnejše dejstvo, da se edinci zde pravilo pri večini družin. Leta 1945 je štelo Kosovo 700.000 prebivalcev in Slovenija 1.600.000, danes pa šteje Kosovo 1.700.000 in Slovenija 1.800.000. Ni potreben kompjuter, da izračunamo števila za leto 2025. Smemo reči, da je za Kanado usodno, ker postajamo kristjani tujci v lastni domovini. Značilen primer: pred sodišči ne moremo več braniti nedeljskega počitka z argumentom, da je za večino Kanadčanov nedelja še vedno Gospodov dan.

Obenem pa sem prepričan, da vse premalo občutimo, kako silno važna je mirna in nedemonstrativno samozavestna zvestoba Bogu in Cerkvi pri tolikih katoličanih in drugih kristjanih; zvestoba, ki najde pravo pot kljub preraščenim stezam in zna instinktivno ločiti zrnje od plev, ki se ponujajo na debelo.

Ontarijski katoličani smo v preteklih dveh letih zavzeto sledili vprašanju financiranja svojih gimnazij. Iznenadeni ob odločitvi Williama Davisa, da bo uvedel finančno enakopravnost za katoliške gimnazije, smo se veselili kako leto pozneje sodbe ontarijskega vrhovnega sodišča, da je taka enakopravnost ustavna. Pozdravili smo sprejem zakona v parlamentu kljub nekaterim skoro neizbežnim kompromisom. V novem letu pričakujemo sodbe vrhovnega sodišča, ki bo vprašanje dokončno razjasnilo.

(dalje na str. 6)

KOLEDAR PRIREDITEV

JANUAR

31. — Tradicionalna »Pristavska noč« v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

FEBRUAR

7. — Fara pri Sv. Vidu priredi letno večerjo s plesom, v farni dvorani. Vrata odprta ob 6. zv., večerja deljena ob 6.30, za ples igra Jeff Pecon orkester.

21. — St. Clair lovsko društvo priredi Lovsko večerjo v Slov. nar. domu na St. Clairju.

28. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi ples v maskah v dvorani Sv. Janeza Evangelista.

MAREC

1. — Slov. šola pri Sv. Vidu postreže s kosilom v farni dvorani od 11.30 do 1.30 pop.

1. — Župnija Marija Vnebovzeta priredi vsakoletno srnjakovo kosilo v korist Slovenskega doma za ostarele. Kosilo bo v SDD na Waterloo Rd. od 3. do 5. pop.

8. — DNIJ pri Sv. Vidu priredi »pancake and sausage« zajtrk v avditoriju pri Sv. Vidu. Serviranje od 8. zj. do 1. pop.

22. — Klub upokojencev na Holmes Ave. priredi večerjo in ples v SD na Holmes Ave. ob klubovi 25-letnici. Serviranje od 3. do 6. zv.

28. — Slovensko ameriški Primorski klub priredi večerjo s plesom v SND na St. Clair Ave. Igra Al Novak orkester.

29. — Misijonska Znamkarska Akcija priredi kosilo v farni dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 11.30 do 1.30 pop.

APRIL

4. — Pevski zbor Zarja priredi pomladni koncert v SDD na Recher Ave.

25. — Tabor DSPB Cleveland prireja svoj pomladanski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci.

26. — St. Clairski upokojenci praznujejo svojo 25. obletnico in prirede svoje letno kosilo v spodnji dvorani SND na St. Clairju. Serviranje od 1. do 3.30 pop., zabava do 5. pop.

MAJ

2. — Pevsko društvo Planina ima koncert v Slov. domu na Maple Hts. Pričetek ob 7. zv.

23. — Pevski zbor Korotan priredi koncert v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

24. — Društvo S.P.D. priredi Slovenski spominski dan s sv. mašo pri Lurški Materi božji na Chardon Rd.

17. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi Materinski dan v Triglavskem parku.

25. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, poda Spominsko proslavo v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in zabava.

31. — Otvoritev Slovenske pristave.

JUNI

20. in 21. — Tabor DSPB Cleveland poda spominsko proslavo na Orlovem vrhu Slov. pristave za vse slovenske domobrance in vse žrtve komunistične revolucije.

28. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, ima piknik v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in ples.

JULIJ

4. in 5. — Pristavski dan na Slovenski pristavi.

12. — Misijonski piknik v Triglavskem parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in zabava.

AVGUST

9. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, ima svoj drugi piknik v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in ples.

SEPTEMBER

12. — Fantje na vasi priredijo koncert ob zborovi 10-letnici, v SND na St. Clairju. Za ples igra Alpski sekstet.

20. — Društvo S.P.D. priredi romanje v Frank, Ohio.

20. — Vinska trgatev na Slovenski pristavi.

27. — Oltarno društvo pri Sv. Vidu ima vsakoletno kosilo v farnem avditoriju.

OKTOBER

17. — Tabor DSPB Cleveland prireja svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci.

18. — Občni zbor Slovenske pristave.

25. — Slomškov krožek priredi kosilo v šolski dvorani pri Sv. Vidu.

27. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi vinsko trgatev v Parku. Kosilo z zabavo in plesom.

31. — Slovenski dom za ostarele praznuje 25-letnico z banketom in sporedom v SND na St. Clairju.

DECEMBER

6. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi miklavževanje v dvorani Sv. Janeza Evangelista.

12. — Društvo sv. Marije Magdalene št. 162 KSKJ ima božičnico v družabni sobi avditorija pri Sv. Vidu. Pričetek ob 2. pop.

Ameriška Domovina
je Vaš list!

Kanadska Domovina

Kaj nam obeta 1987?

(Nadaljevanje s str. 5)

Zlobec govoril o božiču kot družinskem prazniku.

To je vzpodbudno in upajmo, da bo to božično odtajanje vodilo do novih konkretnih dejanj, ki bodo v slovenskem ljudstvu vžgali novo upanje, da še ni vse izgubljeno, in da se bo narod lahko vrnil k svojim prvotnim krščanskim koreninam, iz katerih je dolga stoletja črpal svojo moč in se tako pri življenju ohranil.

Da je do teh premikov prišlo, je gotovo predvsem tiho in vztrajno delo nadškofa Šuštarja in duhovščine, pa tudi v veliki meri prizadevanje pokojnega Bojana Štiha, ki je neustrašno in z velikim uspehom s svojim pisanjem in predavanji nevede postal najvidnejši »duhovno-kulturni« voditelj v sedanji družbeni krizi v Sloveniji.

To so pozitivni činitelji, ki se jih beleži. S tem se prepad med resnično in lažno svobodo gotovo oži, premostiti ga bo pa vzelo še kaj več kot ena ali dve lepi gesti.

V eni od lanskih števil *Teleksa* sem bral pismo nekdanjega političnega komisarja, ki je med drugim zapisal, da se je Jugoslavija »resnično osvobodila šele l. 1948«, ko je pretrgala s Sovjetsko zvezo. Na žalost se ni osvobodila neostalinizma in malih Stalinčkov, ki še vedno narodu diktirajo in po marksistični-leninistični doktrini uravnavajo njegovo življenje.

Slovenski narod bo resnično svoboden šele potem, ko bo tudi sedanji komunistični sistem zavržen. Ne z revolucijo pač pa s svobodnimi volitvami in izbiro opozicijskih kandidatov. Tako deluje resnična demokracija. Naj narod odloča.

Vem, to so pobožne želje, ki se v mojem času verjetno ne bodo izpolnile. Stalinčki doma ne bodo dali oblasti iz rok, saj bi to pomenilo konec ZKJ in ZKS, ki sta trdnjavi komunizma na Slovenskem in v Jugoslaviji.

Kaj torej novo leto 1987 obeta nam in onim doma? Nadaljne težave, mrzlično iskanje rešitve stoterim problemom, ki se zdi, da se iz dneva v dan hitreje kopičijo in nas tlačijo v peščeno jamo, iz katere ne moremo zlesti. Kar je pri tem žalostno, je to, da si te peščene jame sami kopljemo.

Ko človek prebira dnevno časopisje ali gleda novice na televiziji, ga mora pretresti mrz ob vsej človeški bedi — ne samo telesni, tudi duhovni. Razporoke, splavi, matere na posodo, umetna oplajanja, kriminalistika, mamila in spolna razuzdanost, mladina brez ciljev itd. itd. Pri vsem tem pa je meni nerazumljivo, da se v šolah ne poudarja več potreba po zdravem moralnem življe-

OB NOVEM LETU

(Nadaljevanje s str. 5)

Ta finančna uredba je seveda važna; brez nje si marsikaka družina ne bi mogla privoščiti katoliške šole za svoje otroke. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da so do nedavnega vodili naše gimnazije redovniki in redovnice, za katere je bilo duhovno življenje in molitev nekaj samo po sebi umevnega. Zdaj so naše gimnazije — neizogibno in pravilno — skoro do cela v rokah laikov. Če ti laiki ne bodo jemali resno svojega duhovnega življenja in molitve, bodo naše šole neopazno, toda nedvomno izgubile svoje katoliško srce.

Vsem bralcem Božje besede voščim srečno novo leto.

+ Alojzij Ambrožič
torontski nadškof pomočnik

Slovenski kulturni prostori

(Nadaljevanje s str. 4)

membrno vlogo kulturnega posredovanja, za katerega je v današnjem svetu vedno več razumevanja in spoštovanja. Zamejski slovenski svet kljub delni razdrobljenosti še vedno predstavlja kontinuiteto, kajti naslanja se na celovitost matične Slovenije, dokler so meje odprte in vetrovi pihajo preko naravnih prepek.

Slovinci v svetu, v zdomski Sloveniji, so od matičnega slovenskega prostora oddaljeni ne le teritorialno, ampak tudi socialno in kulturno. Vendar oddaljenost sama po sebi ne izbriše osebne kulturne strukture in njih sestavnih slovenskih delov. Rojeni v matični Sloveniji ali v slovenskem zamejstvu, delno tudi njihovi otroci, ne morejo zavestno in podzavestno odložiti vsega, kar so si nasrkali v času osebne in kulturne rasti. Zato jim ostaja način mišljenja in dela, ki je vsaj delno drugačen, kot je pri ljudeh, ki so zrastle v neslovenskem svetu.

Spopadi med temi različnimi sistemi so notranji in zunanji. Na zunaj se je neslovenskemu svetu lažje prilagoditi,

nju; da premnogi starši prepučajo vzgojo svojih otrok tujim ljudem, ki so sami potrebni pametne in moralne vzgoje.

Kako naj iz take kolektivne vzgoje družba ostane še zdrava, duhovno in kulturno ter narodno napredna? Posledice so vse preveč vidne, da ne bi videli pomanjkanje moralnega vlakna, ki je potrebno pri oblikovanju človekovega značaja in karakterja. Vse amoralno je nenadoma postalo moralno in, če tega ne sprejmeš, si nazadnjak, reakcionar ipd.

Kaj nam obeta novo leto 1987? Še več vsega tega; še več zmed in zablod; še več telesne in duhovne revščine; nove politične in ekonomske nestalnosti in še drugih reči, ki jih je preveč, da bi jih našteval.

Bolj kot kdajkoli preje pa se moramo mi v teh zmedenih časih oklepiti treh poglavitnih stvari: VERE, UPANJA in LJUBEZNI!

To naj bo naše vodilo, ko načenjamo novo leto 1987.

Otmars Mauser

težje je spremeniti način mišljenja, pa četudi je zunanje delo v drugem jeziku in v drugem zunanem okolju. Za odmaknjene opazovalca je to psihološka in sociološka zanimivost, za slovenskega ustvarjalca ali odjemalca v svetu pa predstavlja neodložljivo vezanost, ker mora živeti v dvojnem svetu in zanj ni mogoče, da bi se posvetili samo slovenskemu kulturnemu in socialnemu občestvu; neslovenski okolici se ne more izogniti.

Dvojni svet, v katerem je prisiljen delovati, ne pomeni, da se v obeh udeležuje; z enako intenzivnostjo, vendar je na osnovi sodobnih strokovnih izsledkov mogoče trditi, da tudi zavesten odklon slovenskih korenin ne more te ukoreninjenosti popolnoma izruvati.

Ker torej ta potencial slovenstva obstaja v slovenskih rojakih v svetu, zato z njimi marsikje po svetu obstaja tudi potencial slovenskega kulturnega prostora, četudi razdrobljenega. Slovenskost tega sveta more bogatiti osrednje slovenstvo preko živih vezi in izmenjav; ni mogoče računati, da bo vez ostala živa, če bo slonela na iniciativnosti samo ene strani.

Najbolj boleča trditev

Najbolj boleča je za slovenske rojake po svetu pogosta trditev, da so šli v svet zaradi denarja. To morda za koga velja, za velik del slovenskih ljudi navidezen večji zaslužek zakriva strašno ceno, ki jo plačujejo. Ceno pa plačuje tudi matična Slovenija. Ko bo obracun generacij in stoletij izdelan, o izgubi ne bo nikakega dvoma več.

Strnjeni slovenski svet ni preprečil bega možganov — prepogosto govoril o njem kot o nepotrebnem ekshibicionizmu — z odhodom stotin in tisočev se je osiromašil. Delno bi bilo mogoče rešiti vsaj nekaj dejanske ali potencialne ustvarjalnosti, ki ostaja zunaj, če bi v matični Sloveniji bili pripravljeni se z njo okoristiti. Najprej je treba vedeti zanjo.

Vračam se spet na ustvarjanje
(dalje na str. 7)

Dr. V. J. Bratina:

Toronto, Ont.

Slovenski kulturni prostori

(Nadaljevanje s str. 6)

Prazgodovinske kulture na ozemlju Slovenije
Mecklenburška zbirka (Mecklenburg Collection)

II. del

Mecklenburška zbirka
v Ljubljani
(Narodni muzej)

Kot že omenjeno v I. delu tega članka, je vojvodinja Marija Antoinetta, hči že takrat pokojne vojvodinje Paul Friedrich, v svoji »veliki« vojvodski »milosti« dovolila, da Narodni muzej izbere reprezentativne primerke, predno odide celotna zbirka v tujino na dražbo. Povabila je zastopnike Narodnega muzeja v svojo vilo (!) na Bledu na »pogajanja«. Danes, leta 1987, se vse to bolj čudno bere. Dr. Rajko Ložar je sicer izrazil svoje mnenje takole: »...ta zbirka bi bila morala... ostati doma, v Sloveniji, in bi jo morala država za vsako ceno pridobiti za svoje zavode...«

Zopet, taka trgovina z arheološkim materialom je za arheologijo stara povest! Bila je že skoro tradicija, da so močnejše, posebno evropske sile odvažale umetnostne spomenike iz zasadenih ali bolj šibkih držav, le v nekaterih primerih so plačale nizko ceno. Egipt, Kitajska, Indija! Asirski klinopisi, egipčanski obeliski, kitajske vaze, vse so odnašali v Evropo in Severno Ameriko. Ko je seveda legendarni Schliemann — Citizen of the United States of America, kot je rad poudarjal — izkopal Homerjevo Trojo in Mikene, se je ves svet veselil, ko je pretihotapil veliko dragocenosti kljub budnim očem turških straž. Bilo je znano, da Turki nimajo prav nobenega smisla za kulturo in za arheološke umetnine neprecenljive vrednosti.

Material, ki je ostal v Ljubljani, so odbrali ravnatelj muzeja dr. Mal, univ. profesor dr. Saria in pa mladi dr. Ložar. V tistih 32 zabojih je bilo okoli 1000 zavojev. Nekako 200 predmetov je ostalo v Ljubljani. K temu je treba dodati še založen »packing case«, ki ga omenjata H. Hencken in

P.S. Wells. Ali je to zaboj ali samo zavoj, pa res ne vem. Če primerjam predmete v Ljubljani s predmeti v Peabody muzeju, moram reči, da je dr. Ložar zelo dobro izbral tistih 200 kosov. Posebno, ker je bil gotovo pod velikim pritiskom družine Mecklenburg, ki je pač hotela lepše predmete vreči na trg. Znanstveno je dr. Ložar obdelal material v Narodnem muzeju, brez »missing packing case«, v razpravi: »Predzgodovina Slovenije, posebej Kranjske, v luči zbirke Mecklenburg«, ki je izšla v »Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo« na približno 90 straneh, leta 1934. Zdi se, da je to še vedno najbolj veljavna obdelava tega materiala.

Mecklenburška zbirka
v Peabody Museumu
(Harvardska univerza)

Za zaključku svoje razprave je dr. Ložar zapisal: »Velik del spisa je posvečen analizi forme in kronologiji...čeprav v glavnem ob skromnem izboru v ljubljanskem Narodnem muzeju, želimo pa, da bi tuji arheologi ta naš poskus ob ogromnem gradivu, s katerim razpolagajo, nadkrilili.«

Kot omenjeno, se je H. Hencken zelo trudil, da bi se zbirka ne razbila. P.S. Wells mu daje vse priznanje. Isto je zagovarjal R. Ložar. Nesoglasje je bilo glede lokacije: H. Hencken je želel vso zbirko v Peabody muzeju, dr. Ložar pa v Narodnem muzeju.

Del Zbirke je prišel v ZDA leta 1934, drugi del pa l. 1940. Nato je »zaspala« nekje v prostorih Peabody muzeja. Prva publikacija: »Mecklenburg Collection, Part I« v publikaciji Bulletin 25, je izšla šele l. 1968. Več kot četrt stoletja je vmes! Vzroka za ta dolgi presledek zaenkrat ne vem. Dr. Ložar jo je, kot eden redkih Slovencev, videl l. 1952 in 1954. Zdelo se mu je, da ni v najboljšem stanju. Logično, kovinske predmete je načela

rja. Mnogo kasneje, nekako okoli l. 1984, je zapisal: »Do danes torej, po več kot 50 letih, zbirka še ni objavljena.« Ker je bil dr. Ložar avtoriteta na tem področju, sem bil prepričan, da so njegovi podatki pravilni. Pa niso bili! Kaj se je zgodilo?

Zelo je možno, da je dr. Ložarja dejstvo, da se Mecklenburška zbirka nahaja v ZDA, nagnilo, da se je odločil za emigracijo v ZDA. Toda njegova pot v Peabody muzej ga je popolnoma razočarala. Danes je težko reči, kaj se je zamotalo. Dr. Ložar sam je menil, da mu H. Hencken ni nikoli odpustil njegovega naspotovanja prodaji zbirke v tujino. Možno. Toda ni verjetno. Stiska za denar v Peabody muzeju? Vsaj takrat? Ložarjev značaj? »Clash of personalities«, bi rekli v angleščini? Iz gole radovednosti sem želel H. Henckena o tem povprašati, pa je že umrl. Tudi dr. Ložar je že med pokojnimi. Ni torej upanja, da bi kdo to uganko rešil. Ker je uganka!

Izgleda, da je dr. Ložarja neuspeh v Peabody muzeju tako potrl, da se nekako podzavestno na zbirko ni več zanimal, oz. se ni niti hotel zanimati. Zanj je ostala v letu 1954. Nekako, če do takrat, to je po dvajsetih letih, še niso niti pričeli z delom, ne bodo nikoli pričeli! si je morda mislil. Zbirka po prej uničena! Depresija! Seveda, to so moje domneve.

Obdelava Mecklenburške
zbirke v Peabody muzeju

Nisem arheolog, kje neki, toda je že tako nanoslo, da so me na univerzi v Torontu pritegnili v to področje kot strokovnjaka za lomno mehaniko (Fracture Mechanics). Moji kolegi so študirali orodje človeka kamene dobe in to z modernimi instrumenti in z matematsko analizo. Človek kamene dobe je uporabljal za izdelavo svojega orodja in orožja predvsem dva materiala: kremen (flint) in pa vulkansko steklo (obsidian). Enkrat na komisiji za podelitev doktorata — 1600 strani dolga disertacija je bila, kar tri tedne sem samo bral! — je beseda dala besedo. Arheologi iz ZDA so omenili Jugoslavijo, Slovenijo, Dolenjsko, Stično, Mecklenburško zbirko! Da, sem vprašal, Mecklenburška zbirka, kako stoji? H. Hencken in P.S. Wells in vrsta sodelavcev! Prvo ime sem poznal, z drugim sem bil takoj v stiku. Bil je rahlo razočaran. Slovenec, izobraženec, pa ima težave z Mecklenburško zbirko! »Aren't your people, the Slovenian, interested in their own history?« me je vprašal. Pa smo res budala, sem si mislil.

Kaj je izšlo do sedaj. Tri knjige in sicer Mecklenburg

nje in ohranjanje vezi, preko katerih teče življenje, za nas po svetu: slovensko življenje. Če bi osrednji slovenski kulturni prostor vložil nekaj več energije v ohranjanje in utrjevanje vezi z diasporo v svetu, bi se mu ne bilo treba muzati nad okornostjo jezika in spodrsjlaji v tolmačenjih, ki jih marsikdaj zagrešimo. Če bodo kulturne vezi ostale, kot so danes, potem ne bodo zamrli samo stari nekdanji živi koščki slovenske kulturnosti, enako bodo zamrli tudi centri, ki so danes še polni življenja.

Ohranjanje slovenske kulturne dediščine v razdrobljenih sosesčinah po svetu zahteva naporov in vztrajnosti, ki jih sami ne zmorejo. Kar si v osrednji Sloveniji še lahko privoščijo, od omalovaževanja kulturnih ustvaritev do drobnjakarskih polemik, je za preživljajoče drobce v svetu pečat nezadržnega umiranja. Dostop do slovenskega časopisa, revije, knjige, predavanja ali prireditve, do pridige in procesije in slovenskega napisa na nagrobnem kamnu, je marsikaj junaško dejanje prepričanega slovenskega človeka.

Razpravljanje o pomembnosti socialistične samouprave izgradnje za ohranjanje slo-

Collection I, II in III. Vse tri v založbi Harvard University Press, Cambridge, MA. Do sedaj je obdelanega nekako dve tretjini do tri četrtine katalogiranega materiala. Četrta knjiga, ki bo mogoče zadnja, bo izšla čez kaki dve leti. Delo se je malo zavleklo, ker je letos P.S. Wells zapustil Peabody muzej in sprejel mesto direktorja pri Center for Ancient Studies na univerzi Minnesote.

Bolj podrobno:

1) Mecklenburg Collection, Part I, 1968, 108 strani — Data on Iron Age Horses of Central and Eastern Europe, S. Bökönyi; Human Skeletal Material from Slovenia, J.L. Angel

2) Mecklenburg Collection, Part II, 1978, 316 strani — The Iron Age Cemetery of Magdalenska gora in Slovenia, H. Hencken in P.S. Wells

3) Mecklenburg Collection, Part III, 1981, 246 strani — The Emergence of an Iron Age Economy: The Mecklenburg Grave Groups from Hallstatt and Stična, P.S. Wells.

Vse tri knjige, posebno zadnji dve, so bogato ilustrirane. Je res presenetljivo, toda praprebivalci Slovenije so imeli izredno kultiviran estetski čut. Njih izdelki so prave umetnine. Te knjige bi moral imeti vsak izobražen Slovenec. Niti drage niso, prva \$6, druga \$15 in tretja \$30.

Kaj sodim o knjigah? Nisem arheolog, kot sem že priznal, toda na znanstveno literaturo se dobro spoznam. Knjige so gotovo znanstvenega značaja,

(dalje na str. 8)

venskega kulturnega prostora je lahko pomembno za osrednjo Slovenijo; za drobce slovenskega kulturnega sveta po kontinentih je nerazumljivo; in dokler ne izvemo kaj več o njej, tudi nepomembno. Enako nepomembno je označevanje kakršnegakoli slovenskega dela v svetu po politični ali ideološki barvi, ki bolj loči kot združuje.

Če enačimo politično konsolidacijo s kulturnim poenotenjem, potem so meje in ločitve, ki so zarisane na političnem zemljevidu, tudi ločilne črte v sicer enotnem kulturnem prostoru. Administrativno deljenje slovenskega kulturnega prostora v matično in zamejsko Slovenijo vpliva na kulturno vsebino tega prostora. Kulturna delitev, ki naj bi jo predpisovale politične meje, je za kulturno delo škodljiva. Ustvarjalne delavce, ki jih najdevamo na celovških ali tržaških naslovih, ne bi smeli šteti kot tuje obrobne kulturnike, pa naj nosijo v žepu kakršenkoli potni list.

Ko tako gledanje razširimo v objem sveta daleč po kontinentih, potem bi zaradi potnih listov ne smeli naštevati slovenskih kulturnih ustvarjalcev po državah, ki jim dajejo državljanske pravice. Naslovi so toliko pomembni kot so pomembni podatki v telefonskih imenikih.

Šele tedaj, ko bomo sprejeli kulturno enakopravnost ustvarjanja, bomo v resnici smeli govoriti o enotnem slovenskem kulturnem prostoru z vsemi barvami in odenki. Kjer tega vključevanja ni ali je nepopolno, tam slovenski kulturni ustvarjalci ne le vpletajo v objekte svojega stvariteljskega sveta tuje in zunanje strukture, ampak tudi prenesejo del svojega stvariteljsstva v neslovensko ogrodje ter pišejo, razpravljajo in polemizirajo v tem zunanem svetu. S stališča slovenstva bi bilo treba preceiniti, ali ima slovenska kulturna skupnost od tega zunanjega tujstva kaj koristi in položaj primerjati s tem, kar bi bilo ustvarjenega s tesnejšo povezanostjo s konkretnim slovenskim kulturnim območjem, ki bi omogočila, da bi bil slovenski del ustvarjanja močnejši.

Ko v univerzitetnih seminarjih razpravljam o vlogi moderne socialne geografije ali ko na mednarodnih kongresih predstavljam svoje izsledke o italijanski emigraciji, mi misli pogosto uhajajo v bledečo podobno stare seminarske sobe na ljubljanski univerzi — geografski institut se je že davno preselil drugam —, kjer bi razpravljanje o podobnih problemih v slovenskem okviru, kar bi za slovenske dijake in za slovensko bodočnost imelo vse drugačen pomen. Ta moj doprinos h konsolidaciji slovenskega kulturnega prostora je pač danes nesprejemljiv in »tujina se diči z deli njihovih rok« (O. Župančič).

Josefs Hair Design

5235 Wilson Mills Rd.
Richmond Heights, Ohio
461-8544 or 461-5538

ZORA PIŠČANC

PASTIRICA URŠKA

Nadaljevanje

Dosegli sta cesto, ki je vodila v Grgar. Sonce je bilo že visoko. Otrok v Urškinem naročju je še vedno mirno spal.

»Urška, zelo sem ti hvaležna, da si me pospremila na Skalnico. Sama bi poti ne zmogla in bi kraja prikazanja ne našla. Sedaj pa le pojdi domov. Jutri zažana te čakam na gradu.«

»Pridem, če tako želite, gospa.«

Ko sta šli skozi vas, so se ljudje začudeni ozirali za njima.

»Morda je grofica najela Urško za pestunjo,« so ugibale ženske. »Verjetno je grof tako ukazal, da ne bo več begala ljudi, kakor pravi.« In novica je postala gotovost, ko je šla od hiše do hiše. Urška pa je kmalu vse potolažila in vsem povedala, čemu sta šli z grofico na Skalnico.

Urška je boječe prišla za tolkač ob vhodu v grad. Udarci so votlo zabobneli in prihitel je vratar.

»Ti si, Urška. Le pridi, čakajo te,« jo je veselo pozdravil.

Odprl je vrata in Urška je naglo stekla do stopnic, kjer jo je že čakala sobarica. Odprla je velika bela vrata in Urška se je znašla v krasni sobani, kakršne še živ dan ni videla. Slednjic se je prikazala grofica Jadviga. Obraz ji je bil svež in vesel. Za njo je stopala sobarica in nosila na rokah malega Henrika. Gledal je živo okoli sebe in ko je zagledal Urško,

se ji je nasmehnil in stegnil proti njej ročice.

Urška je kriknila od veselja, stekla do otroka in ga vzela v naročje. Pritiskala si ga je na srce in ponavljala:

»Ozdravil si, Mati božja te je ozdravila!«

»Vso noč je spal,« je pripovedovala grofica. »Bedeli sva s sobarico ob njem. Do jutra se ni prebudil. Ko je odprl oči, se je obema nasmehnil. Vzela sem ga v naročje in trdno se me je oklenil kakor še nikdar v življenju. Ozdravljen je, Urška, ozdravljen,« je srečna vzklikala grofica.

V tem je vstopil grof Valhajn. Urška se ga je ustrašila obenem pa se zavedela, da grof ne more več biti njen sovražnik.

»Ne boj se, Urška, prizadel sem ti mnogo hudega, a sedaj sem tu, da popravim storjeno krivico. Govori, kaj hočeš da ti dam? Bogat sem dovolj.«

»Ničesar ne potrebujem, gospod grof. Zadovoljna sem s tem, kar mi daje Bog.«

Kot blisk ji je tedaj šla skozi možgane misel. Spodaj v podzemlju trpijo štirje nedolžni možje. Sedaj je čas, Urška, da izpolniš njim dano obljubo.

»Gospod grof,« je zaprosila. »V vaši ječi trpijo možje, ki so nedolžni. Vrnite jim prostost in rešili boste tudi svojo dušo in priklicali nad vso hišo božji blagoslov.«

Grof Valhajn kaj takega ni pričakoval. Da se je Urška spomnila teh nesrečnežev! Nobeno čudo ni, če se ji je res prikazala Mati božja!

Tudi grofica se je začudila nad Urškino željo. Stopila je k možu in ga prišla za roko. Njen pogled je bil poln usmiljenja in mehko.

»Moj veliki gospod, izpolni ji to željo. Živi ti bodo več koristili kot mrtvi. Najin Henrik te tudi prosi!«

Kot da bi otrok vedel, da govorijo o njem, je stegnil ročice proti očetu. Grof ga je vzela iz Urškinega naročja.

»Ječar naj pride in pelje Urško v podzemne prostore. Pripravite vse potrebno, da se okopljejo, ostrižejo in preoblečejo. Tudi hrano jim pripravite. Med ljudi naj gredo kakor se spodobi.«

Urška je padla na kolena. Objela mu je noge:

»Hvala vam, gospod grof, hvala, hvala!« je jecljala in se kar ni mogla dvigniti od tal.

»Le vstani, Urška. Dobro dekletu si in Bog naj ti povrne. Tudi božje hiše na Skalnici ne bom pozabil. Pojdi sedaj!« ji je rekel, ko se je prikazal ječar.

»Pelji Urško, naj izpusti vse štiri jetnike.«

Ječar je zmedeno pogledal.

»Sem prav slišal? Naj izpustim jetnike?«

»Seveda, kaj pa čakaš!«

Urška je prišla ječarja za roko in šla sta v podzemlje. Zunaj je bil sončen jesenski dan, tu pa sta gospodovala hlad in tema. Ječar je odprl vrata in Urška je stopila v celico. Jetniki so jo takoj prepoznali.

»Urška!« so vsi štirje hkrati vzkliknili.

»Da, jaz sem. Prišla sem, da izpolnim obljubo. Prinašam vam prostost. Svobodni ste, lahko se vrnete k svojim. Mati božja vam je to izprosila.«

Za hip je v celici nastala tišina, potem pa je završalo. Jetniki so kričali, jokali in objemali Urško, ki je stala sredi med njimi.

Težko so stopali jetniki po stopnicah navzgor. Že dolgo je bila njihova edina hoja štiri korake po dolgem in pet počez.

»Stopite v to sobo,« je ukazal ječar, ko so prišli v prtilične prostore. »Odložite vaše cape in se okoplajte. Ko boste čisti in lepo obriti, vas izročim Urški.«

Urška se je vrnila v grofične sobane. Valhajn je že odšel. Prvič v življenju je bil resnično srečen. Grofica je Urško objela in poljubila.

»Ti si res božja poslanka. Samo sveti ljudje zmorejo kaj takega.«

»Ne, ne, le preprosta pastirica sem in nič več. Marijino naročilo izvršujem in ona vodi vse te dogodke v večjo božjo čast in slavo.«

»Ni treba, da te vprašam, če so bili jetniki srečni in veseli prostosti. Tudi moje src se veseli z njimi. Odkar sem na svetu, nisem česa takega doživela. Glej, koliko stoletij že obstaja moj rod,« je rekla in pokazala na portrete prednikov. »Vsaka slika predstavlja približno eno

LETNA SEJA lastnikov certifikatov

Slovenskega narodnega doma
v Nevburgu (Newburgh)

3563 E. 80th St., Cleveland, Ohio

v nedeljo, 1. februarja, ob 2. uri pop.

Po seji bo udeležencem na voljo okrepcilo

stoletje. Tukaj jih je pet. A nobeden ni doživel tega v življenju, kar sem včeraj in danes doživela jaz. Srečna mati sem.«

Tedaj se je Urškin spomin ustavil pri drugi materi, ki je tudi vse poskusila, da bi rešila smrti bolnega otroka. Vsa drugačna je bila njena usoda.

»Gospa grofica,« se je opogumila, »vi ste danes srečni, a poznam ženo in mater, ki trpi in mislim, da bi ji vi mogli pomagati.«

»Kdo je ta mati? Če je v moji moči, ji bom pomagala. Danes je to moja dolžnost.«

»Ta žena je zaprta v solkanski ječi. Svetovali so ji, naj ob mesečini zajame iz studenca vode in naj prej spregovori neke tajne besede, da bo njen otrok ozdravel. Pri tem početju so jo zasačili biriči in solkanski grof jo je obtožil, da je zastrupljala vodo.«

»In otrok je umrl ali ozdravel?«

(Dalje prihodnji torek)

Mecklenburška
zbirka

(Nadaljevanje s str. 7)

skrbno pisane, v elegantni angleščini, in navajajo obširno literaturo, med katero so številna dela pisana v slovenščini. Kot vem, so avtorji prebirali ta dela s slovensko-angleškim slovarjem v roki! Moral sem priznati, da Amerikanec neizmerno boljše pozna prazgodovino slovenskega ozemlja, kot pa rojen Slovenec! Pa smo res budala, sem si moral ponoviti. Je tudi prijetno poslušati Amerikanca, ki slovenska imena pravilno izgovarja, npr. Gabrovec, ne Gabrovek!

Vprašati sem se moral: Zakaj, da ni dr. Ložar ponudil svojega sodelovanja? Saj je že dovolj slovenske arheološke literature, ki je delala težave ameriškim avtorjem in ki je rabila interpretacijo. In ko je bil dr. Ložar v ZDA! Tako blizu kot telefonski klic. P.S. Wells se z dr. Ložarjem ni nikoli srečal, še več, niti vedel ni, da je ta avtor, katerega delo je tolikokrat citiral, postal ameriški državljan in da živi v ZDA. To pa je kruta igra usode! Izgle-

da, da se je dr. Ložar v svoji silni depresiji v resnici popolnoma zaprl v svoj svet.

Zaključek

Mecklenburška zbirka predstavlja pomembno skupino predzgodovinskih arheoloških predmetov. Tako je njena znanstvena analiza več kot dobrodošla. Toda ta izkopavanja so bila zaključena s prvo svetovno vojno, to je pred 70 leti. Bilo bi zelo zmotno misliti, da se je arheološka ura Slovenija enkrat takrat ustavila. Nasprotno, od takrat, posebno pa v zadnjih desetletjih, se kar vrste nova odkritja, nove najdbe, in vse to je opisano v množici znanstvenih razprav. Tudi ameriški arheologi sodelujejo, npr. poleg Peabody muzeja tudi Institute of Advanced Study v Princetону.

Vse to je seveda čisto novo poglavje, o katerem bi moral kdo drugi pisati. V tem so le specialisti res na tekočem. Že tako se bojim, da sem kaj napak napisal. Sem in tja se dobe pregledni članki, kot npr. v delu »Praistorija jugoslovenskih zemalja«, toda so tako zgoščeni, da je branje prav trdo delo.

»Aren't your people, the Slovenians, interested in their own history?« Zdi se, da premalo!

(Konec)

MALI OGLASI

FOR RENT

Groewood-Lake Shore area. 5 rms., down. Garage. No pets. Deck; wood burning add-on furnace. \$350 + deposit. Call 1-256-1564. (6-9)

FOR SALE

Brick house with brick garage. 3 bdrms. Groewood area. Excellent cond. Call 449-7430. (1-8)

For Rent

4 rooms & bath, dn. E. 76 St. Call 953-8702. (5-8)

For Rent

Lake Shore & E. 185 St. area. 2 bdrm. Dn. Garage. \$350 and security deposit. 481-1006 after 4 p.m. (5-8)

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italiana 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO 1

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

1053 E. 62. cesta 431-2088

- V družinski lasti že 82 let. -